

ועדת הבחירות האזורית חיפה

השופטת תמר נאות פרי יושבת ראש ועדת הבחירות האזורית חיפה

תר"מ 234/26

העותרת:

עמותת מוסרי, באמצעות שי שמאי גליק – מנכ"ל ארגון "בצלמו" מטעם העמותה

נגד

המשיבים:

1. מפלגת רוב העיר
2. סאלי עבד – יו"ר הרשימה
3. אלעד הראל – מועמד ברשימה

בשם העותר:

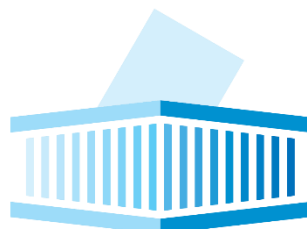
- 1 עו"ד מיכאל ליטווק

בשם המשיבים:

- 1 עו"ד אורי הברמן ועדי מרינברג

החלטה

1. עתירה לצו מניעה לפי סעיפים 17ב ו-17ד לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 (להלן: "חוק התעמולה").
2. העותרת, מגדירה עצמה כעמותה הפועלת למען זכויות אדם ומנהל תקין והגישה את העתירה באמצעות מנכ"ל ארגון אחר כמפורט בכותרת, ותכונה להלן "העותרת". העתירה מופנית כלפי רשימת או מפלגת "רוב העיר בחיפה" ושני פעילים שלה, אשר יכוננו להלן ביחד: "המשיבה". בעתירה מבוקש לתת צו למניעת סיור על ידי מדריך סיורים מוסמך שמתוכנן ליום 24.2.24; וכן צו האוסר על המשיבה לפרסם או לעשות שימוש באפליקציה המעניקה פרסים למי שמעודד אנשים להצביע עבורה.
3. לאחר שעיינתי בעתירה ובתשובה - מצאתי לקבל את העתירה בחלקה.

4. העתירה מבוססת על הוראות סעיף 8 לחוק התעמולה המורה כי :

“לא תהא תעמולת בחירות קשורה במתן מתנות”.

5. הפסיקה חזרה וקבעה כי תכלית האיסור שבסעיף 8 לחוק התעמולה היא למנוע השפעה בלתי הוגנת על הבוחר וכן לשמור על טוהר הבחירות. כדי להבטיח את חופש הבחירה, המחוקק אסר על כלים החורגים מהעברת המסר התעמולתי, הרעיון, או העמדה, מכיוון שהם עלולים להטות את לב הבוחר באופן שאיננו ענייני. הרציונל הוא שאם הבוחר רואה בחפץ כלשהו – מתנה, המשמעות היא שיש חשש להטיית שיקול דעתו.

6. המותבים פירשו איסור זה בצורה מרחיבה כאשר פסק הדין המנחה בהקשר זה הינו דג"ץ 1525/15 **טיבי נ' ישראל ביתנו** (23.8.2017) (להלן: “עניין **שרלי הבדוי**”). שם נבחנה השאלה האם בחלוקת עותקים מחלקים מסוימים של השבועון הצרפתי ‘שרלי הבדוי’ כחלק מתעמולת בחירות, היה משום מתנה אסורה. דעת הרוב קבעה שם כי המבחן האם הענקת חפץ מסוים היא בגדר “מתנה”, דורש התייחסות לערכו או לשוויו הסובייקטיבי של החפץ בעיני הבוחר, ולא בעיני המעניק, קרי שיש לבחון מהי התכלית הדומיננטית של הענקת החפץ בעיני הבוחר הסביר. השאלה היא האם מבחינת הבוחר הסביר נועד החפץ בעיקרו לשמש כמדיום לקליטת המסר הפוליטי (שאיז התשורה איננה פסולה), או שמא משרת הוא בעיקר תכלית אחרת, שאז מדובר לכאורה במתנה אסורה. התכלית העיקרית מותר שתהיה הביטוי, כלומר תכלית תעמולתית; בעוד שהתכלית הטפלה היא זו שאינה-תעמולתית, כלומר הערך הכלכלי או האחר. לכן אין נפקות לשוויו האובייקטיבי של החפץ המוענק, וראו בהקשר זה את ההחלטות של יושבי ראש ועדת הבחירות המרכזית שניתנו בנושא איסור מתן מתנות, מהן עולה כי די בכך שהחפץ הוא בעל שווי בעיני הבוחר ואינו לתכלית תעמולתית כדי להביאו לגדרי מתנה אסורה לפי סעיף 8 לחוק התעמולה, כגון תב"כ 12/20 **כהן נ' מפלגת הבית היהודי** (4.2.2015) - בעניין ערכת פירות יבשים ששוויה כשני שק; תר"ם 122/03 **אסולין נ' ראם** (21.10.2003) - בעניין צנצנות דבש; ו-תב"כ 38/14 **כהן נ' תנועת "זו ארצנו"** (26.5.1996) בעניין דפי תעמולה דמויי שטר כסף המקנים זכות להשתתף בהגרלה נושאת פרס כספי.

ההחלטות בהקשר זה אף מזכירות לעיתים את סעיפים 88-89 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה-1965 וסעיפים 122-123 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969, אשר עוסקים באיסור על מתן שוחד בחירות, אגב התייחסות למתנות, תשורות, קמעות וכו' שמהם עולה כי אפשר לראות כשוחד בחירות גם מתת ששווי האובייקטיבי זניח – ואף אפסי – בשל השווי הסובייקטיבי בעיני הבוחר, כגון תב"כ 37/19 **קוליאן נ' רשימת ש"ס** (17.1.2013); תב"כ 7/17 **פורז נ' ש"ס** (2.3.2006); תב"כ 4/16 **פינס נ' תנועת "אהבת ישראל"** (15.12.2002); תר"ם 153/98 **ערער נ' רשימת ש"ס בבחירות למועצת עיריית נתניה**, פ"ד (נב) 660 (4) (1998); תר"מ 94/98 **סיעת "ירושלים עכשיו" נ' מפלגת ש"ס** (1.11.1998); תב"כ 66/21 **מפלגת מרצ נ' ש"ס – התאחדות הספרדים שומרי תורה** (9.4.2019); תב"כ 67/22 **רשימת המחנה הדמוקרטי נ' מפלגת ש"ס** (23.9.2019).

7. על רקע האמור נבחן את שני הנושאים שלגביהן מבוקש הצו בעתירה זו.

8. **הסיוור המודרך בעיר חיפה** – לפי הפרסום, הסיוור אמור להיות בהדרגתו של מדריך מקצועי (ולפי הפרסום הוא "מורה דרך מוסמך ודוקטורנט להיסטוריה", להלן: “המדריך”). העותרת טענה כי במצב דברים רגיל, משתתפים בסיוור שכזה מטעמו של המדריך נדרשים לשלם 70 שק, קרי, שזוהי עלותו של הסיוור, אשר “מוענק” חנם למי שישתתף בסיוור בו עסקינן שמאורגן על ידי המשיבה. טענה זו לגבי העלות של הסיוור “ברגיל”, לא נסתרה על ידי המשיבה. המשיבה אף איננה חולקת על כך שמדובר ב"סיוור תעמולתי" שמטרתו לשכנע בוחרים פוטנציאליים להצביע עבורה. נטען בתשובה כי המדובר בסיוור שנועד לאנשי הרשימה, אך לא כך עולה מהפרסום, היות ולפי הפרסום מדובר בהזמנה להצטרף לסיוור שמופנית לציבור הרחב ולא רק ל"אנשי הרשימה". המשיבה בתשובתה טוענת כי מדובר בסיוור לגיטימי שמהווה תעמולת בחירות “איכותית” השונה מדרכי התעמולה הרגילות ומסבירה כי במהלך הסיוור “חברי הרשימה יציגו את אמונתם

וגישתם והדברים יגובו גם בתפיסת העולם והידע הרב שיש למדריך". בפרסום המצורף מופיע בבירור שמה של המפלגה (בעברית ובערבית), וצוין בו כי הסיור יהיה בשיתוף פעולה חברתית העומדת בראש רשימת המשיבה למועצת העיר חיפה (להלן: "הפעילה").

9. הסיור עצמו, עם הפעילה, לא מעורר קושי, אך הדרכת הסיור מטעמו של המדריך אינה עולה בקנה אחד עם סעיף 8 לחוק התעמולה. ברור כי אין סיבה למנוע את הסיור עצמו, ניתן להשמיע דעות בעד המשיבה במהלך הסיור, לא ניתן למנוע את דברי הפעילה, ואם המדריך – כאדם פרטי, תומך במשיבה ומעוניין לקחת חלק בפעילות שלה – גם את זה, כמובן, לא ניתן למנוע.

10. עם זאת, הצגת האירוע כפי שעולה מהפרסום, הינה הזמנה לסיור מודרך מטעם המדריך, כלומר – הזמנה "לקבל" הדרכה איכותית של מדריך מנוסה במשך שעתיים ברחבי העיר, ו"שירות" כאמור מצד המדריך עולה כדי "מתנה", וכפי שצוין מעלה, לא נסתרה הטענה כי יש להדרכה כאמור "שווי שוק" ברור, קרי 70 ₪ למשתתף. סבורני כי הבוחר הסביר לא יחשוב שהתכלית העיקרית היא תעמולתית, אלא שהתכלית העיקרית היא זו שאינה-תעמולתית, כלומר שהוא מצטרף לסיור שמארגנת המשיבה על מנת "לקבל" את ההטבה בדמות הסיור המודרך כחלק מתעמולת הבחירות של המשיבה.

11. המשיבה בתשובתה אף ביקשה להשוות בין המדריך לבין אומן מוזיקלי, שמביע תמיכה במועמד מסוים בדרך של שכנוע מילולי ולא בדרך שירה, וטענה כי מההשוואה עולה שאין פסול בהדרכה מטעמו של המדריך בסיור המתוכנן. אלא שאינני בטוחה שההשוואה מדויקת. אין המדובר במדריך "שבזמנו החופשי" פועל לטובת המפלגה (וזו כמובן זכותו). עסקינן בסיור מודרך, שבדרך כלל ההשתתפות בו כרוכה בתשלום משמעותי, אשר "מוענק בחינם" למי שיבוא לסיור, כחלק מתעמולת הבחירות של המשיבה. ההדרכה מהווה חלק מתעמולת הבחירות של המשיבה, גם לפי התשובה שלה עצמה, ויש לראות ב"הדרכה" כמתנה, בשל איכות ההדרכה המתוארת ומומחיותו של המדריך.

12. לכן, אין לקיים את ההדרכה במתכונת שתוכננה כחלק מהסיור שנועד לתעמולת בחירות של המשיבה.

13. הפרסומים באפליקציה שהשיקה המשיבה – מהעתירה עולה כי הפרסום קורא לבוחרים פוטנציאליים לפעול לגייס בוחרים נוספים למפלגה של המשיבה, וצוין כי מי שיראה שהצליח לרשום 30 חברים שהשתכנעו להצביע למשיבה, יוכל לצבור נקודות ולזכות ב"פרסים שווים", כך כלשון הפרסום. בהמשך הפרסום. זה צורפו "לינקים" להורדת האפליקציה, ומעבר לכך אין מידע נוסף בפרסום.

14. המשיבה לא חולקת על האיסור לכרוך תעמולת בחירות בהבטחת מתנות, אלא שלטענתה מדובר בחלוקת פרסים שתכליתם הדומיננטית פוליטית. במכתב התשובה ששלחה לפנייה המוקדמת של העותרת, טענה המשיבה כי הפרסים הולכים להיות מדבקות, גלויות, חומר תעמולה מודפס או כובעים עם הלוגו (סמליל) של המשיבה. בתשובה לעתירה צוין כי הפרסים יכללו גם חולצות עם הלוגו ושם המפלגה. המשיבה הפנתה בהקשר זה להוראות מבקר המדינה מיולי 2023, בפרק המתייחס לאיסור על הענקת תשורות לתורמים, בו צוין כי האיסור לא חל על דברים שאין להם ערך כלכלי בפני עצמו ושעיקר שימושם או ייעודם הוא תעמולת בחירות כמו מדבקות, גלויות, חומר תעמולה מודפס וכובעים עם שם או סיסמת המפלגה.

15. סבורני כי חלוקת גלויות ומדבקות, ואף כובעים עם הכיתוב של המפלגה הינה אפשרית, ובהקשר זה אפנה לתב"כ 44/21 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ש"ס - התאחדות הספרדים שומרי תורה (4.4.2019). שם התבררה עתירה לגבי פרסומים שבהם נכתב כך: "הנרתמים לפרויקט 'יוסף עליכם' וכל התומכים החדשים יזכו באות בספר תורה מיוחד שיוכנס לכותל המערבי!" משמע, שהפרסומים קראו לכל אחד מתומכי המשיבה שם לגייס אדם נוסף שיצביע

לרשימת המשיבה, והובטח כי כל תומך שיגייס עוד תומך "יזכה" להקדשת אות בספר תורה. ברור שהקדשת אות אינה "פרס תעמולתי" כפי שנטען במקרה כאן, אך חשוב להפנות למה שנפסק שם, לאמור:

"בעיני הבוחר הסביר, התכלית הדומיננטית שבהקדשת אות בספר תורה איננה להעביר מסר תעמולתי גרידא. להבדיל מחלוקת פריטים, כמו כובעים או מדבקות עם שם המפלגה, למשל, שמטרתם הדומיננטית היא להעביר את המסר הפוליטי (או את שמה) של המפלגה שמחלקת את התשורה, הרי שהקדשת אות בספר תורה לא מעבירה מסר פוליטי ספציפי מטעם המשיבה. משכך, לפי מבחני דנג"צ שרלי הבדו, מדובר במתנה אסורה. זהו הדין גם אם שוויה הכלכלי של הענקת האות בספר התורה הוא אכן נמוך, שכן אין הכרח שיהיה שווי כלכלי אובייקטיבי ממשי למה שנחשד כמתנה".

16. לכן "פרסים" כגון מדבקות או כובעים עם הכיתוב של המשיבה שתכליתם הדומיננטית הינה תעמולת בחירות, אינם מפריס את החוק, אלא שמהפרסום שבאפליקציה לא ניתן ללמוד על טיב "הפרסים". לא ניתן לדעת אם "הפרסים" הם "רק" מדבקות של המפלגה או כובע הנושא את סמליל המפלגה, או פרסים אחרים, אף אם הערך שלהם נמוך. מי שנכנס לאפליקציה לא יכול לדעת אם הוא עתיד לקבל פרס בדמות כובע של המפלגה אם יגייס 30 תומכים, או שהוא עתיד לקבל מתנה אחרת, שכן בפרסומים אודות האפליקציה נכתב שניתן לזכות ב"פרסים שווים". פרסום זה יכול להתפרש בעיני הבוחר הסביר כמתייחס למתנות אסורות.

17. בסעיף 21 לתשובת המשיבה היא מציינת כי "ההודעות מעתה ואילך יתוקנו כך שירשם כי מדובר בפרסים תעמולתיים". ראשית, חבל שהמשיבה לא הציעה פתרון חלקי זה במכתב התשובה לפנייה המוקדמת שכן יתכן והצדדים היו יכולים להגיע להבנות בהקשר זה ולייתר את העתירה. שנית, פתרון זה אינו מספק, שכן הבוחר הסביר לא מבין מהם "פרסים תעמולתיים". הקורא אינו מבין מהו "פרס תעמולתי", ומבחינתו "פרס" היא המילה העיקרית. לכן, יש להסיר את הפרסום כפי שהוא מופיע כעת ועל המשיבה לחשוב על דרך שבה היא תוכל לקיים את האפליקציה, אם היא מעוניינת בה, באופן התואם את הוראות החוק ולנסח בהחירות את הפרסומים באפליקציה.

18. טרם סיום – לאחר הגשת תשובת המשיבה, הוגשה מטעם העותרת בקשה שזו כותרתה "הוספת חומר אשר העותר נחשף אליו רק כעת, קיום מופע מוזיקה למצביעים פוטנציאלי בניגוד לחוק". במסמך זה, יש התייחסות לעוד אירוע שקשור בהופעה מוזיקלית, ומתבקש צו לגביו. לא ניתן לבקש סעד לגבי אירוע נוסף, שלא נכלל בעתירה ואשר לגביו לא בוצעה פנייה מוקדמת, אגב הגשת מסמך ללא נטילת רשות. לכן אינני מוצאת להתייחס לנושא זה.

19. בשים לב לאמור בסעיף מעלה, המשיבה תישא בהוצאות העותרת בשיעור מתון בסך 1,500 ₪, בתוך 21 יום מהיום.

ניתנה והודעה היום, י"ג באדר א' תשפ"ד (22/2/2024).

תמר נאות פרי

שופטת בית המשפט המחוזי - חיפה

יושבת ראש ועדת הבחירות האזורית חיפה

